

بسم الله الرحمن الرحيم

پاسخ به یک شبهه: آیا نخستین کسی که برای شهادت امام حسین علیه السلام سیاه پوشید
یزید بن معاویه بود؟!!

مقدمه

یکی از شبهات نه چندان جدید و رایج مربوط به ماه محرم و مجالس عزای حسینی، استفاده از لباس سیاه در عزاداری می باشد اما ادعای نسبتاً جدید و البته عجیب آن است که یزید بن معاویه را اولین سیاه پوش عزای حسینی معرفی می کند!

طرح شبهه

آیا می دانستید نخستین کسی که برای سید الشهداء (ع) سیاه پوشید یزید بود؟!!

پاسخ به شبهه

در چند محور به این شبهه پاسخ می دهیم.

الف) سیاه پوشی جزئی از فرهنگ ایران و ایرانیان بوده است

با بررسی متون متعدد مرتبط با ایران باستان به این نتیجه می رسیم که سیاه پوشی در مرگ شخصیت ها یکی از آداب و رسوم مسلم آن دوران بوده است و از جمله در ابیات متعددی از شاهنامه ی فردوسی به این نکته اشاره شده است که یک نمونه را نقل می کنیم:

سیاه پوشی در مرگ شخصیت ها در ایران باستان بر اساس شاهنامه ی فردوسی

سراسر همه کشورش مرد و زن / بهر جای کرده یکی انجمن

همه دیده پر آب و دل پر ز خون / نشسته بتیمار و گرم اندرون

همه جامه کرده کبود و سیاه / نشسته باندوه در سوگ شاه

فردوسی، ابوالقاسم (متوفای ۴۱۶ هجری قمری)، شاهنامه، دفتر یکم، تصحیح: جلال خالقی مطلق،
ص ۱۲۴، ناشر: انتشارات مزدا - کالیفرنیا.

بنا بر این اصل سیاه پوشی در عزای بزرگان ارتباطی به شخص خاصی ندارد و حداقل در ایران جزو آداب و رسوم مردم بوده و هست.

ب) سیاه پوشی در عزای بزرگان؛ سنت اهل بیت علیهم السلام

با بررسی اخبار و روایات و گزارش های تاریخی در می یابیم که سیاه پوشی در عزای بزرگان در بین اهل بیت علیهم السلام نیز مرسوم بوده است. به جهت اختصار تنها به دو نمونه اشاره می کنیم:

قال المدائني و لما توفي علي ع خرج عبد الله بن العباس بن عبد المطلب إلى الناس فقال إن أمير المؤمنين ع توفي و قد ترك خلفاً فإن أحببتم خرج إليكم و إن كرهتم فلا أحد على أحد فبکی الناس و قالوا بل يخرج إلینا فخرج الحسن ع فخطبهم فقال أيها الناس اتقوا الله فإننا أمراؤکم و أولیاءکم و إنا أهل البيت الذين قال الله تعالی فینا إنما یرید الله لیذهب عنکم الرجس أهل البیت و یطهرکم تطهیراً فباعه الناس.

و کان خرج إليهم و علیه ثياب سود...

این آبی الحدید المدائنی المعتزلی، ابو حامد عز الدین بن هبة الله بن محمد بن محمد بن محمد (المتوفی ۶۵۵ هـ)، شرح نهج البلاغة، ج ۱۶، ص ۲۲، تحقیق: محمد ابوالفضل ابراهیم، الناشر: مكتبة آية الله المرعشي النجفي - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۰۴ هـ.

مدائنی نقل کرده است که هنگامی که علی علیه السلام از دنیا رفت، عبدالله بن عباس به سوی مردم آمد و گفت: امیرالمومنین علیه السلام از دنیا رفته و خلفی را از خود بر جای گذاشته که اگر بخواهید پیش شما می آید و اگر خوش ندارید نمی آید. مردم گریستند و گفتند پیش ما بیاید. در این هنگام حسن علیه السلام آمد و برای آنان خطبه ای ایراد کرد و گفت: ای مردم، تقوای الهی پیشه کنید. ما امیران شما و لی امر شما هستیم و ما همان اهل بیتی هستیم که خداوند در مورد ما فرموده است «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً». در این هنگام مردم با او بیعت کردند.

حسن علیه السلام در حالی پیش مردم آمده بود که لباسی سیاه بر تن داشت ...

... وَ يَوْمٌ يُسْتَجَابُ فِيهِ الدُّعَاءُ وَ يَوْمُ الْمَوْقِفِ الْعَظِيمِ وَ يَوْمُ لُبْسِ الثِّيَابِ وَ نَزْعِ السَّوَادِ ...

ابن طاووس الحلبي، ابي القاسم علي بن موسي (المتوفى ۶۶۴ هـ)، إقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۶۳ و ۴۶۴، الناشر: دار الكتب الإسلامية، الطبعة: الثانية، ۱۴۰۹ هـ.

[عید غدیر] روزی است که دعا در آن مستجاب می شود و روز موقف عظیم و پوشیدن لباس پاکیزه و خوب و درآوردن لباس سیاه است ...

ج) سیاه پوشی در عزای امام حسین علیه السلام در روایات اهل بیت علیهم السلام

اما در مورد سیاه پوشی در عزای امام حسین علیه السلام به صورت خاص روایات و گزارش هاسس وجود دارد که ادعای مطرح کننده ی شبهه ی مورد بحث را به کلی رد می کند. در این محور به چند نمونه اشاره می کنیم:

حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الرَّعْفَرَانِيُّ بِالرِّيِّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ النَّصِيبِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْمَشِيخَةُ أَنَّ الْمَلِكَ الَّذِي جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص وَ أَخْبَرَهُ بِقَتْلِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ع كَانَ مَلِكًا الْبَحَارِ وَ ذَلِكَ أَنَّ مَلَكًا مِنْ مَلَائِكَةِ الْفِرْدَوْسِ نَزَلَ عَلَى الْبَحْرِ فَنَشَرَ أَجْنِحَتَهُ عَلَيْهَا ثُمَّ صَاحَ صَيْحَةً وَ قَالَ يَا أَهْلَ الْبَحَارِ الْبُسُوا أَثْوَابَ الْحُزْنِ فَإِنَّ فَرْخَ رَسُولِ اللَّهِ ص مَذْبُوحٌ ثُمَّ حَمَلَ مِنْ تُرْبَتِهِ فِي أَجْنِحَتِهِ إِلَى السَّمَاوَاتِ فَلَمْ يَبْقَ مَلَكٌ فِيهَا إِلَّا شَمَّهَا وَ صَارَ عِنْدَهُ لَهَا أَثَرٌ وَ لَعَنَ قَتَلَتَهُ وَ أَشْيَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ.

القمي، أبي القاسم جعفر بن محمد بن قولويه (المتوفى ٣٦٧هـ)، كامل الزيارات، ص ٦٨٠ و ٦٨١، ح ٣، تحقيق: عبد الحسين الأميني، الناشر: دار المرتضوية، الطبعة: الأولى، ١٣٥٦ ش.

از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله روایت میکند که فرمود: آن ملکی که نزد پیامبر خدا آمد و آن حضرت را از قتل حسین بن علی آگاه کرد ملک دریاها بود. زیرا یکی از ملائکه فردوس روی دریا نازل شد و بالهای خود را روی آن دریا گسترانید. بعدا فریاد زد: ای اهل دریاها! لباس عزا بپوشید، زیرا فرزند رسول خدا شهید شد! سپس از خاک قبر حسین بوسیله بال های خود به آسمان ها برد. هیچ ملکی را ملاقات نکرد مگر اینکه آن تربت مقدس را می بوئید و يك اثر از آن نزد آن ملك باقی می ماند. آن ملك قاتل امام حسین را با تابعین و پیروان آنان لعنت میکرد. (برگرفته از ترجمه ی فارسی بحار الانوار اثر محمد جواد نجفی)

عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ طَرِيفِ بْنِ نَاصِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ ع لَيْسَ نِسَاءً بَنِي هَاشِمٍ السَّوَادِ وَ الْمُسُوحِ وَ كُنَّ لَا يَشْتَكِينَ مِنْ حَرٍّ وَ لَا بَرْدٍ وَ كَانَ عَلِيٌّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يَعْمَلُ لَهُنَّ الطَّعَامَ لِلْمَاتِمِ.

برقی، احمد بن محمد بن خالد (المتوفى : ٢٧٤ أو ٢٨٠ هـ)، المحاسن، ج ٢، ص ٤٢٠، ح ١٩٥، محقق/مصحح: محدث، جلال الدين، الناشر: دار الكتب الإسلامية - قم، الطبعة: الثانية، ١٣٧١ هـ.

عمر بن علی بن الحسین می گوید هنگامی که حسین بن علی علیه السلام به شهادت رسید زنان بنی هاشم لباس های سیاه بر تن کردند و از سرما و گرما شکایتی نمی کردند و علی بن الحسین علیه السلام برای مجلس عزاداریشان غذا درست می کرد.

فَخَرُّ الدِّينِ الطَّرِيحِيُّ فِي الْمُتَخَبِّ، وَ غَيْزُهُ فِي غَيْرِهِ مُزْسَلًا: أَنَّ يَزِيدَ لَعَنَهُ اللَّهُ اسْتَدْعَى بِحَرَمِ رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَالَ لَهُنَّ أَيُّمَا أَحَبُّ إِلَيْكُنَّ الْمَقَامُ عِنْدِي أَوْ الرُّجُوعُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَ لَكُمْ الْجَائِزَةُ السَّيِّئَةُ قَالُوا نُحِبُّ أَوْلَا أَنْ نُتَوَّحَ عَلَى الْحُسَيْنِ ع قَالَ افْعَلُوا مَا بَدَأَ لَكُمْ ثُمَّ أُخْلِيتْ لَهُنَّ الْحَجْرُ وَ الْبُيُوتُ فِي دِمَشْقَ فَلَمْ تَبْقَ هَاشِمِيَّةٌ وَ لَا قُرَشِيَّةٌ إِلَّا وَ لَبَسَتِ السَّوَادَ عَلَى الْحُسَيْنِ ع وَ نَدَّبُوهُ عَلَى مَا نُقِلَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ.

الطبرسي، ميرزا الشيخ حسين النوري (المتوفى ١٣٢٠هـ)، مستدرک الوسائل، ج ٣، ص ٣٢٧، ح ٣٧٠٢، تحقيق: مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، ناشر: مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث - بيروت - لبنان، الطبعة: الثانية، ١٤٠٨ هـ - ١٩٨٨ م.

فخر الدين طريحي در كتابش و ديگران چنين نقل کرده اند كه يزيد اهل بيت رسول خدا صلى الله عليه و آله و سلم را فراخواند و به ايشان گفت: کدام در نزد شما بهتر است؟ ماندن در نزد من يا برگشتن به مدينه و دريافت هدايای گرانبها؟ ايشان پاسخ دادند: دوست داريم ابتدا برای حسين عليه السلام نوحه خوانی كنيم. يزيد در پاسخ ايشان گفت: هر آن چه دوست داريد انجام دهيد. سپس حجره ها و خانه های دمشق براي ايشان خالی شد و هيچ زن هاشمی و قريشی باقی نماند مگر آن كه برای شهادت حسين عليه السلام لباس سياه بر تن كرد و بر اساس آن چه نقل شده هفت روز برای امام حسين عليه السلام عزاداری كردند.

نتیجه

- الف) قدمت سياه پوشی در مجالس عزا به قبل از اسلام برمی گردد.
- ب) سياه پوشی در سنت اهل بيت عليهم السلام وجود داشته است.
- ج) سياه پوشی در عزای امام حسين عليه السلام امری مسبوق به سابقه است و اين اهل بيت امام حسين عليه السلام هستند كه در عزای ايشان لباس سياه بر تن كردند و امام سجاد عليه السلام نيز با تقرير خویش بر عمل ايشان مهر تاييد زد.

تهيه شده در واحد **اديان**، **فرق و قوميت** های جنبش **مصاف (افق)**

@masaf_ofogh